

## Terminologie

Wij spreken in dit plan over snelle denkers. Dit zijn kinderen die naast het reguliere aanbod uitdagender aanbod kunnen gebruiken of nodig hebben. In de literatuur wordt ook wel gesproken over begaafde, meer- of hoogbegaafde leerlingen. Wij willen echter geen definities opleggen en naar de kinderen en hun onderwijsbehoeftes blijven kijken. Zodra kinderen aanbod als bedoeld in dit plan krijgen, spreken we van dolfijnen en dolfijnenwerk. Voor die term hebben we gekozen om aan te sluiten bij de diernamen zoals die door de hele school heen worden gebruikt. Dolfijnen zijn intelligente dieren die hoge sprongen kunnen maken.

## Inleiding

Binnen onze school werken wij met een beleidsplan voor snelle denkers waarbij het uitgangspunt is kinderen zoveel mogelijk binnen de stamgroep te begeleiden. Het werken in een stamgroep, als uitgangspunt van het Jenaplanonderwijs, dient zo min mogelijk onderbroken te worden.

Binnen de stamgroep is er een aanbod voor snelle denkers dat op drie manieren wordt vormgegeven. Uitgangspunt hierbij zijn uitdagende opdrachten bij de wereldoriëntatiethema's. Het aanbieden van verrijkend materiaal ten behoeve van het planmatig en constructief leren werken. En het vormgeven van een vakgericht aanbod dat een beroep doet op leervaardigheden, het 'leren leren'. Binnen deze drie deelgebieden kan het zijn dat een kind meer hulp of ondersteuning nodig heeft. In dat geval kan extra ondersteuning plaatsvinden middels instructie buiten de stamgroep.

## Signalering, gesprekken en aanpassingen

Dit plan is ontstaan in samenwerking met Samba en de Jong. Leerkrachten dienen kennis te hebben van het stellen van de juiste vragen aan ouders en kinderen. Dit om tijdig te signaleren, maar ook om op de juiste manier tot de vaststelling van de onderwijsbehoeften te komen en het kind te kunnen begeleiden. Adviesbureau Samba en de Jong<sup>1</sup> zal hierin ondersteunen door scholing en ondersteuning bij de implementatie van het beleidsplan. Daarnaast is kennis van het op de juiste manier inperken en uitbreiden van de reguliere leerstof essentieel. Doel van het beleid is dat zoveel mogelijk kinderen voldoende hebben aan de structurele uitdaging en planmatige begeleiding bij het leren, zoals die in route A, B, C in het stroomschema is aangegeven.

## Leerroutes

De verschillende onderdelen in het schema hebben elk een eigen functie en een eigen onderliggend doel. Samen vormen zij een onderbouwd aanbod voor een kind dat sneller denkt dan de meeste kinderen van dezelfde leeftijd. Aangezien ieder kind uniek is biedt ons aanbod ook de mogelijkheid een keuze te maken uit verschillende componenten van de route. Toch is het goed dat we ons realiseren dat alle onderdelen door hun diversiteit, samen het meest complete geheel vormen.

---

<sup>1</sup> Adviesbureau Samba en de Jong, Beek.

### Bouwsteen A – W.O. themataken

Het hart van ons Jenaplanonderwijs wordt vormgegeven vanuit wereldoriëntatie. Ons schooljaar is opgebouwd vanuit projecten en wereldoriëntatie is bij uitstek het vak waarbij de stamgroep zoveel mogelijk een geheel vormt en kinderen van en met elkaar leren. Als aanvulling op de door IPC<sup>2</sup> geleverde inhoud vanuit het basiscurriculum, zullen er bij elk project themataken worden ontworpen waarbij meer gevraagd wordt van de hogere denkniveaus zoals onder andere Bloom<sup>3</sup> die in de literatuur heeft beschreven. Deze taken zullen voor de gehele stamgroep beschikbaar zijn, maar zullen voor het merendeel van de kinderen als keuzewerkvorm ingezet worden.

Voor de snelle denkers geldt hierbij, dat deze taken een vast onderdeel vormen van hun takenpakket. Gedurende de week of gedurende het project zullen ze deze taken moeten inplannen, afronden en presenteren. Daarbij is het belangrijk dat vooraf met een kind duidelijke afspraken worden gemaakt over het aantal taken, de complexiteit van het gekozen takenpakket en de vakgebieden die het kind daarbij aanboort.

Planning, taakaanpak en kwaliteit van het eindproduct zijn belangrijke thema's tijdens de feedbackmomenten met de stamgroepleerkracht. Voor het proces van leren leren, dat veel van deze kinderen erg gemakkelijk afgaat, is het van groot belang dat ze leren voldoen aan gestelde eisen en zich aan gemaakte werkafspraken leren houden.

### Bouwsteen B – Cyclisch aanbod verrijkend materiaal

Het reguliere leerstofaanbod biedt voor snelle denkers vaak weinig uitdaging en verdieping. Daardoor kan de leerstof ingeperkt worden tot een zeer compact aanbod waarbij inoefening en herhaling grotendeels wordt weggelaten. Er wordt slechts nog gevraagd het reeds beheerste toe te passen op abstract niveau.

Daardoor houden deze kinderen structureel tijd en ruimte over waardoor ze steeds minder efficiënt en planmatig leren werken. Problemen met executieve functies kunnen daar bij sommige kinderen stevig aan bijdragen. Daarover bij bouwsteen D meer.

In het cyclisch aanbod verrijkend materiaal krijgen alle kinderen waarbij de leerstof ingeperkt is in hoeveelheid, op basis van reeds beheerste vaardigheden, een structureel aanbod van ander werk. Dit werk wordt aangeboden binnen vier periodes en de uitvoering van dit werk wordt tijdens de gesprekken met ouder en kind (en zo nodig tussendoor) geëvalueerd.

Alle kinderen die voor deze bouwsteen in aanmerking komen, werken in dezelfde periode aan dezelfde taken. De leerkracht geeft gerichte instructie en feedback bij deze taken en is procesbewaker zoals hij dat ook is voor kinderen die het reguliere aanbod volgen. Zijn alle taken aan het eind van de week afgerond, is de werkverzorging in orde, is er zorgvuldig gewerkt? Belangrijke vragen waarop snelle denkers ook sturing nodig hebben.

### Bouwsteen C – Leren leren

Aangezien niet kan worden voorkomen dat kinderen in bouwsteen A en B voor een deel kunnen varen op reeds bestaande kennis, dient een deel van de snelle denkers ook in aanraking te komen met leerstof waarbij ze zo min mogelijk kunnen terugrijpen op die bestaande kennis. Alleen op die manier kun je leer- en studievaardigheden goed oefenen.

---

<sup>2</sup> Methode voor het aanbieden van integraal wereldoriënterend onderwijs.

<sup>3</sup> De taxonomie van Bloom

Daarbij oefenen ze onder andere de volgende leervaardigheden:

- in stapjes werken
- aantekeningen maken
- tussenstappen opschrijven
- ergens goed voor gaan zitten en minimaal 10 minuten echte inzet leveren
- proberen en ontdekken, wat leidt wel tot een goede oplossing en wat niet?
- herhalen
- stof in kleine porties verdelen (bijv. tafels automatiseren of nieuwe woorden leren)

Deze vaardigheden zijn ingebed in het leerproces van alle kinderen die op een reguliere manier leren. Het gebrek aan deze vaardigheden komt bij snelle denkers vaak pas laat, soms zelfs op de middelbare school of de universiteit, aan het licht.

## Er is meer nodig

Wanneer een kind bovenstaande drie bouwstenen volgt, maar problemen blijft ondervinden in het leren, dan is het noodzakelijk verder te analyseren. Het kan daarbij nodig zijn een aanvullend (intelligentie)onderzoek te doen of advies in te winnen bij externen.

Uit de analyse kan naar voren komen dat het kind, eventueel buiten de stamgroep, extra ondersteuning nodig heeft op de thema's benoemd in bouwsteen D, E en F.

In iedere bouw is daarvoor een specialist aanwezig die met kleinere of grotere groepen kinderen werkt. Hiervoor is een opleiding gevolgd. Tijdens deze instructiemomenten komen de kinderen die complexere leerproblemen laten zien met peers bij elkaar.

### Bouwsteen D – Training executieve functies

Elke week wordt een bepaald probleem in het leren aan de kaak gesteld en wordt met de kinderen zeer gericht gekeken hoe ze daar de komende week in de stamgroep mee aan het werk gaan. Daarbij kan gedacht worden aan plannen, het op orde hebben van je spullen, het bewaren van overzicht, het tijdig vragen van hulp, het komen tot een gezamenlijk antwoord of een mening etc. Er wordt gebruik gemaakt van concrete stappenplannen en visuele informatie. De stamgroepleerkracht is casemanager en houdt de regie. Er wordt zoveel mogelijk geclusterd gewerkt aan de verschillende problematieken aangezien veel kinderen tegen dezelfde dingen aanlopen. In de rapportperiodes worden de te trainen executieve functies in concrete leerdoelen meegenomen.

Op sommige momenten staat het aanleren van de executieve functie tijdens een bijeenkomst centraal, maar vaker zijn het voorwaarden voor een bepaalde opdracht of werkvorm en wordt er evaluatief gekeken. Hoe gaat het nu bij ons, waar lopen we nog tegenaan, hoe kunnen we dit nu anders doen?

### Bouwsteen E – Wie ben ik?

Wanneer een kind een snelle denker is, loopt het gedurende zijn leven veelal tegen een breed scala van problemen aan. Te denken valt aan onrust door een veelheid van gedachten en ideeën, angst om te falen of aan iets onbekends te beginnen, een andere manier van denken die niet aansluit bij de denkwijze van leeftijdsgenoten, een wereld die langzamer beweegt dan voor het kind noodzakelijk. Al deze en nog veel meer denkbare problemen vormen een belangrijke uitdaging voor deze kinderen. Het maakt ze wie ze zijn, het hoort bij ze en het vraagt hulp bij het leren hiermee om te gaan.

Gedurende de bijeenkomsten wordt een cursorisch aanbod aan deze kinderen aangeboden waarbij dergelijke thema's aan bod komen en waarbij ze leren hier mee om te gaan.

Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan een lessenserie over de wijze waarop snelle denkers denken en reageren en een lessenserie over fixed en growth mindset. Daarnaast is er bij alle bijeenkomsten aandacht voor de emotionele kant van het snelle denker zijn. Hier benutten we ten eerste het feit dat deze kinderen allemaal vergelijkbare kenmerken en uitdagingen hebben, aan elkaar kunnen relateren en daardoor in een veilige omgeving tussen peers hiermee kunnen oefenen.

In de jaren die zullen volgen<sup>4</sup> heeft een deel van de kinderen dit aanbod reeds gevolgd. Dan is het zaak te kijken welke onderdelen nog noodzakelijk zijn en hoe het aanbod structureel vorm krijgt. Er zullen immers altijd nieuwe kinderen met deze problemen bijkomen. Ook kan de wijze waarop de onderwerpen worden aangeboden verdiepend werken naar mate kinderen ouder worden en in een hogere bouw zitten.

Daarnaast is het goed te kijken in hoeverre kinderen die worstelen met deze problemen vanuit een andere achtergrond, zouden kunnen aansluiten bij thema's die voor hen passend zijn.

### Bouwsteen F – Filosofie en ethiek

Vanuit een totaal andere denkwijze en wereldbeeld zijn kinderen die snelle denker zijn vaak bezig met thema's die voor leeftijdsgenoten niet spelen. Filosofie is een belangrijke manier om hier vorm aan te geven. We bieden op school filosofie aan binnen de thema's van wereldoriëntatie en als periodeonderdeel in de dolfinengroep buiten de stamgroep.

### Ter afsluiting

In schooljaar 2017-2018 is op basis van onze ervaringen in voorgaande jaren en op basis van een scholingstraject bij Samba en de Jong dit nieuwe beleid tot stand gekomen. Het implementeren en uitvoeren van een beleid heeft door praktijkervaring al geleid tot aanpassingen. Wij zien dit beleidsplan daarom ook als een belangrijke onderlegger, waar we voortdurend kritisch naar blijven kijken.

Sint Nicolaasschool, november 2019.

---

<sup>4</sup> Start van dit beleidsplan: schooljaar 2018-2019.